

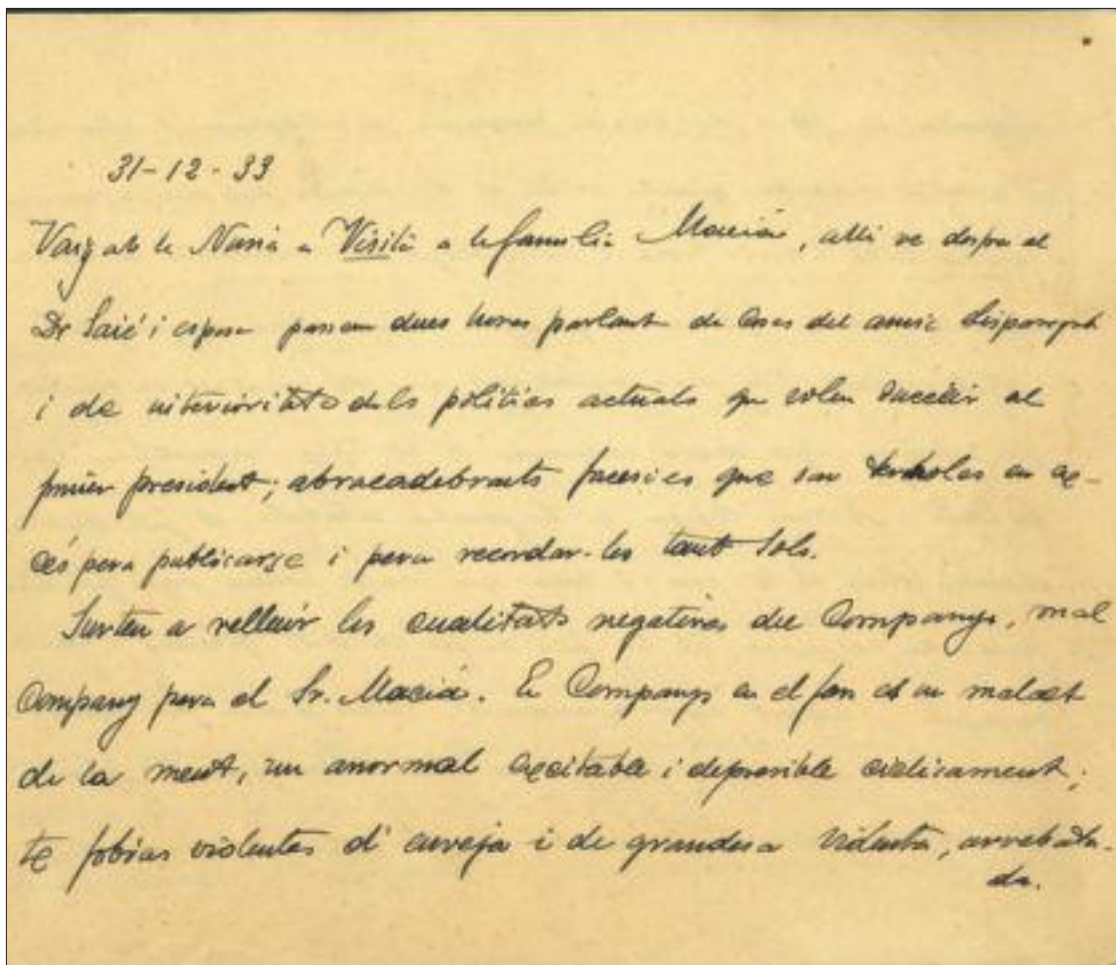
Les dues fòbies de Lluís Companys

Un retrat inèdit fet pel metge i diputat Joan Solé i Pla s'afegeix a la discussió sobre la personalitat del president

JOAN ESCULIES

En diverses ocasions s'ha especulat sobre la complexa personalitat del president de la Generalitat Lluís Companys, i fins s'ha posat en entredit la seva salut mental. En les seves conegudes memòries, l'advocat Amadeu Hurtado diu d'ell que era "bipolar" i el periodista Claudi Ametlla afirma que per comprendre la seva vida "desconcertant" calia tenir en compte "els dolorosos antecedents psicopatològics de la família". Més recentment, l'assaig del també periodista Enric Vila *La veritat no necessita màrtirs* fins ha suggerit que no estava en condicions psicològiques per governar. Ara, la descoberta d'un retrat inèdit de Companys en el fons de l'Arxiu Nacional de Catalunya del metge i diputat al Parlament Joan Solé i Pla s'afegeix a la delicada qüestió.

► **Dues menes de fòbies.** A les quatre de la tarda del darrer dia de l'any 1933, el doctor Solé i Pla anota en una quartilla la conversa mantinguda al matí amb el doctor Lluís Sayé, director del Servei d'Assistència Social dels Tuberculosos, amb qui ha coincidit durant una visita a la família de Francesc Macià, mort el dia de Nadal. Parlen del difunt i dels polítics que volen succeir-lo: "Abacadabrants facècies que són tèrboles en excés per a publicar-se i per a recordar-les tan sols". En les notes, Solé i Pla expressa: "En Companys en el fons és un malalt de la ment, un anormal excitable i depressible cíclicament; té fòbies violentes d'enveja i de grandesa violenta, arravada, seguides de fòbies de por, de persecució, d'acaplament extraordinari i a voltes ridícules. Quantes voltes el Sr. Macià, amb energia, renyant-lo, excitant-li l'amor propi l'havia tingut d'arrencar d'aquest aplanament en què plorava i gemegava com una dona enganyada!". I apunta: "A més diuen que la família és tèrbola. Al fill dissortadament la follia el té pres; i encara que molts homes siguin poc escrupulosos en relacions, ell ho fa i ha fet a l'estil gitanesc i sens escrúpols i amb cert abarraganament. Mala família per succeir a la d'en Macià en aquella Casa dels Canonges. No plau ni tant sols de pensar-hi, lo massa per ell [sic] i la vergonya per nosaltres".

Manuscrit del doctor Solé i Pla on reflecteix els suposats problemes psíquics de Companys. / FONDS SOLÉ I PLA, ANC

UN DOCTOR QUE "DONAVA IMPORTÀNCIA A LES COSES TRIVIALS"

► **Nascut a Barcelona el 1874, Joan Solé i Pla es va llicenciar en Medicina l'any 1899 per la Universitat de Barcelona, especialitzat en homeopatia. Va ser president de la Unió Catalanista (UC), formació nacionalista radical, entre el 1917 i 1919.**

► **Va ser president i màxim impulsor del Comitè de Germanor amb els Voluntaris Catalans durant la Primera Guerra Mundial.**

► **L'escriptor Josep Maria de Sagarra va dir d'ell, en les seves memòries, que era conegut "per donar aires d'importància a les coses més planeres i trivials", però va afegir: "era, en el fons i en la forma, un cavaller molt decent i posseïa un cor com una casa".**

► **El 1932 fou escollit diputat per Esquerra Republicana sense abandonar, però, la seva militància a la UC. Després de la Guerra Civil, va exiliar-se a Barranquilla (Colòmbia), on va morir el 1950.**

L'historiador Josep Termes considera que el testimoni de Solé i Pla "és important perquè coneixia els principals actors polítics del moment de primera mà" i admet que no havia llegit cap retrat de Companys tan dur, "un retrat psiquiàtric que lliga amb el seu passat bohemí". De la seva banda, l'historiador Josep Maria

Solé i Sabaté creu que "de Companys s'ha dit, tot i que no de forma tan brutal i sagnant, que era ciclotímic, que passava estats d'enfonsament i que tenia una vida personal desordenada". Per Solé i Sabaté, "el doctor era insuït i representava el món virginal, més pur, del catalanisme, enfront Companys que era un ho-

me intuïtiu i seductor, però era poc llegit, i per això el menystenia".

En les seves anotacions, Solé i Pla descriu també el pas de Companys pel ministeri de Marina, durant el darrer semestre de l'any 1933. "Per ésser ministre, —diu— botava, plorava, sospirava (...). Arribà a la fi a ésser mi-

nistre a Madrid, de cop quedà tant parat i aixafat que res el feia tornar en si". I afegeix: "Què feu ell a Marina? Sols posar en ridícul als catalans i a Catalunya per llocs de distracció i amb les dames amb qui anava".

► **La deriva ideològica.** En el moment de succeir Macià, Companys, pel seu passat no nacionalista, necessitava canviar la seva imatge i oferir-ne una que esborrés el recel cap a ell dels sectors catalanistes més radicals. De qui, segons l'historiador Enric Ucelay Da Cal, "l'opinió del doctor és representativa".

I precisament, mentre Solé i Pla, en el Cafè de Catalunya, anotava la conversa matinal, va aparèixer Companys. La reunió extraordinària del ple del Parlament per a l'elecció del nou president de la Generalitat era convocada a les cinc d'aquella mateixa tarda. Quan s'adonà de la presència del doctor, el cridà, però aquest va fer veure que no el sentia. Quan a la fi el doctor l'anà a trobar, Companys li explica les seves intencions més immediates. Anota Solé i Pla: "Em parla de les ganes que té d'ésser president de la Generalitat, que ell té les eleccions i les masses a les mans, que ell amb son nom pot guanyar, que vol que ens convencem d'ésser cada dia més nacionalistes, que ell serà si cal separatista, que no li fa por la república catalana. Que ha vingut per parlar amb mi, a qui votaré (vol que voti a n'ell com després es veurà), que ell és nostre amic, que ell necessita dues crosses per caminar, que ell ja té la republicana, que nosaltres podem proporcionar-li la Nacionalista, que ell es traurà de dins el passat i dolent, que son interior serà nou, bo, honorable". Minuts després, Lluís Companys va sortir elegit per 56 diputats (ERC) a favor, 6 paperetes en blanc, i l'abstenció dels representants de la Lliga.

Ucelay Da Cal considera que el doctor Solé i Pla "no és el primer, ni l'últim, en valorar així en Companys perquè, en petit comitè, molts dels qui el varen conèixer en parlaven malament. Altra cosa és que ho fessin per escrit, sobretot després del seu afusellament". Aquest podria ser el motiu, segons els historiadors, pel qual retrats com el de Solé i Pla sobre la figura del president de la Generalitat siguin escassos.